

קץ כל בשר בא לפני - עונש החוטאים ("כל בשר") על גודל חטאם, ולפי שמדובר בעון זנות ועבודה זרה, הרי העונש בא ללא הכחנה בין טובים לרעים, כפירוש רש"י (ועונש כזה אינו מוגבל לזמן המבול, כדיוק לשון רש"י "כל מקום").

הנני משחיתם את הארץ (אף שלשה טפחים של עומק המחרישה נמוחו, רש"י) - השחתת ואיבוד עצם הארץ, היפך בריאת העולם.

ו, יד
עשה לך תבת עצי גפר קנים תעשה את התבה וכפרת אתה מבית ומחוץ בכפר

עשה לך תיבת: הרצה ריח והללה לפניו, ולמה הטריחו בנין הזה, כדי שיראוהו אנשי דור המבול עוסק זה מאה ועשרים שנה, ושולחין אותו: מה זאת לך, והוא אומר להם: עמיד הקב"ה להציא מבול לעולם, אולי ישונו.

מסגנון לשונו משמע שהקב"ה הטריח את נח בבנין כזה שמטבע הדברים הוא חייב להמשך ק"כ שנה, מתוך כוונה לעורר את אנשי הדור (ולא שנח השהה ועיכב את הבני' לצורך כך). ותמוה: מדוע הי' דרוש זמן רב כזה לבנין התיבה? והביאור:

הציווי על עשיית התיבה נאמר מיד לאחר מה שכתוב אודות דור המבול "קץ כל בשר בא לפני גו' והנני משחיתם את הארץ", ולפני הפסוק "ואני הנני מביא את המבול". ומזה משמע, שנח נצטוה בבני' זו לא רק כדי שתהי' תיבה להנצל בה, אלא שעצם מעשה הבני' היתה מצוה וענין בפני עצמה - התראה לדור המבול. ומכיון שכן הי' נח עצמו חייב לעשות כל מלאכת ועבודת הבני'.

מובן, איפוא, שלא זו בלבד שאין לתמוה על אורך זמן הבני', אלא נהפוך הוא: העובדה שהספיק נח לגמור את התיבה תוך תקופה זו מעוררת פלא!

זהו שדייק רש"י "ולמה הטריחו בבנין זה": השאלה אינה רק מדוע בחר ה' באופן הצלה זה דוקא (שהרי בדרך הפשט אין בכך קושי גדול, שכן ספינה היא האמצעי הטבעי ביותר להנצל ממבול), אלא בעיקר מדוע הי' עצם הבני' מצוה, שכתוצאה מכך הי' נח עצמו חייב לטרוח בה.

ענינים מופלאים

לפי פירושו יוצא שעצם בניית התיבה (ה"פעולה") היתה מצוה (כי על ידי בני' זו רצה ה' לעורר את הבריות בתשובה), ומכיון שכן הי' נח עצמו חייב לעסוק

בבנין זה, וכתוצאה מכך ארכה הבני' מאה ועשרים שנה (ראה לעיל). אמנם, במסכת סוכה (נב, ב) מפרש רש"י ששם בן נח נקרא "חרש" "על שם בנין התיבה שבנה עם אביו". הרי שבפירושו על הש"ס סבירא לי' לרש"י שהמצוה היתה ה"נפעל" בלבד (שתהי' תיבה בנוי' להציל את נח), ולכן הי' נח רשאי לשתף את שם בבנין (כמבואר בצפנת פענח על התורה כאן).

והביאור בזה:

בפשוטו של מקרא אין רמז לכך ששם סייע לאביו בבנין התיבה. ואדרבה: ממה שנאמר (ו, כב) "ויעש נח ככל אשר צוה אותו אלקים כן עשה" משמע שנח בנה את התיבה בעצמו. והדבר מתאים עם משמעות הכתובים: מזה שהציווי על עשיית התיבה נאמר לפני ההודעה אודות המבול, מוכח שיש מצוה בעצם הבנין (ראה לעיל).

ואילו בדרך הגמרא וההלכה משמע שבנין התיבה הי' לשם הצלה בלבד, וההתראה לאשי הדור הי' ענין בפני עצמו, ומכיון שכן הי' נח רשאי להסתייע באנשים אחרים, שהרי: א. בגמרא (סנהדרין קח, סע"א) אמרו "שהי' נח מוכיח בהם ואומר להם עשו תשובה", ללא כל קשר עם בניית התיבה. ואפילו מהמשך הגמרא שם ("אמרו לו: זקן, תיבה זו למה, אמר להם: הקב"ה מביא עליכם את המבול") משמע ששאלתם היתה על תיבה בנוי'. ב. בגמרא לא נאמר שבנין התיבה ארכה מאה ועשרים שנה.

או יש לומר:

גם בפירושו על הש"ס סובר רש"י שנח עצמו הי' חייב לבנות את התיבה, אלא שדעתו שלזה מועלת שליחות, וכשיטת הפוסקים שבן נח יכול להיות שליח לבן נח אחר (ראה שו"ת משאת בנימין סצ"ו. ועוד). אבל בפירושו על התורה, בפשוטו של מקרא, סובר רש"י שאין שליחות במצוה חיובית, ובמילא הי' נח עצמו חייב לעסוק בבנין התיבה (ושאני שחיטת הפסח, שבה שלוחו של אדם כמותו (רש"י בא יב, ו), כי בדרך הפשט אין חיוב על כל אחד ואחד לשחוט את הפסח. וכמו לקיחת הפסח, שאיש אחד לקח לכל משפחה, "שה לבית").

קנים: מדורים מדורים לכל נהמה ומי'.

היינו שהי' מדור לכל מין ומין בפני עצמו, וכפי שכתב הרא"ם: "חדרים כו' למדור כל מין ומין לעצמו" (שכן אין סיבה לשנות מהרגלם של הבהמות והחיות לפני שנכנסו לתיבה). ומפני שהדבר פשוט כל כך לא הוצרך רש"י לכתוב זאת במפורש.